

Έκθεση 2020

Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων ΣΑΡΑΓΕΒΟ

Για την Οικονομία της ΒΟΣΝΙΑΣ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ
και την Ανάπτυξη των Οικονομικών & Εμπορικών Σχέσεων
Ελλάδας – ΒΟΣΝΙΑΣ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ

Συντάκτης

Λ.Παπακωνσταντινίδης
Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

Σαράγεβο, Ιούνιος 2021

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.....	2
Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο ΒΚΕ.....	3
Πίνακας 3: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών ΒΚΕ και η θέση της Ελλάδας (τελευταίος χρόνος).....	3
Πίνακας 4: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές ΒΚΕ και η θέση της Ελλάδας (τελευταίος χρόνος).....	4
Πίνακας 5: Επενδύσεις προς τη ΒΚΕ.....	5
Πίνακας 6: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – ΒΚΕ.....	7,8,
Πίνακας 8: Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από τη ΒΚΕ.....	8
Πίνακας 9: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών.....	10

- **Οικονομία Βοσνίας - Ερζεγοβίνης**
- **Επισκόπηση της οικονομίας**

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη αποτελείται από 3 διοικητικές ενότητες.

A. Την Ομοσπονδία Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.

B. Την Republika Srpska.

Γ. Την Περιοχή Brcko.

Η Ομοσπονδία διαιρείται σε 10 καντόνια, η RS σε δήμους και κοινότητες και η περιοχή Brcko είναι αυτόνομη διοικητικά.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για το έτος 20120 ανήλθε σε 4.724 ευρώ, έναντι 5.109 ευρώ του 2019, ενώ το συνολικό ονομαστικό ΑΕΠ ανήλθε σε 15,48 δις ευρώ, έναντι 17,89 δις του 2019. Με βάση τα οικονομικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της ΒκΕ, ο ρυθμός μείωσης του ΑΕΠ για το έτος 2020 ανήλθε σε ποσοστό -4,6%, έναντι αύξησης 2,8% του 2019. Η μείωση οφείλεται κυρίως στις συνέπειες της πανδημίας COVID-19 και την εσωτερική πολιτική αστάθεια. Ποσοστό 65% του ΑΕΠ δημιουργείται από τον τομέα των υπηρεσιών, 26,8% από την βιομηχανία και 7,8% από την γεωργία.

Η ανεργία ανήλθε σε ποσοστό 18,44% το 2020, έναντι 15,7% του 2019 καταγράφοντας αύξηση και ο ρυθμός αποπληθωρισμού ανήλθε σε -1,6%, έναντι αύξησης 0,6% του 2019. Ανησυχητικό είναι το φαινόμενο της υψηλότατης ανεργίας στους νέους έως 24 ετών που προσεγγίζει το 50% και οδηγεί σε μετανάστευση στο εξωτερικό.

- **Η δομή της οικονομίας.**

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη θεωρείται οικονομία σε μεταβατικό στάδιο με περιορισμένες μεταρρυθμίσεις της αγοράς. Η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εξαγωγές μετάλλων, ενέργειας, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και επίπλων, καθώς και από εμβάσματα και ξένες ενισχύσεις. Η ιδιαίτερα αποκεντρωμένη διοίκηση εμποδίζει το συντονισμό και τις μεταρρυθμίσεις στην οικονομική πολιτική, ενώ η υπερβολική γραφειοκρατία, τα φαινόμενα διαφθοράς και η κατακερματισμένη αγορά αποθαρρύνουν τις ξένες επενδύσεις. Η οικονομία είναι μεταξύ των λιγότερο ανταγωνιστικών στην περιοχή. Οι ξένες τράπεζες, κυρίως από την Αυστρία και την Ιταλία, ελέγχουν μεγάλο μέρος του τραπεζικού τομέα.

- **Βασικά οικονομικά μεγέθη.**

Η ανεργία κατέγραψε αύξηση, μετά από συνεχή χρόνια επίσημης μείωσης και ανήλθε σε 18,4%, έναντι 15,7% του προηγούμενου έτους.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε ποσοστό 3,7% του ΑΕΠ για το 2019. Κύρια αιτία των διαχρονικών ελλειμμάτων αποτελεί το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

Ο πληθωρισμός ανήλθε σε 0,6%, καταγράφοντας σημαντική μείωση σε σχέση με το 2018, ενώ το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προσέγγισε το 31,4% του ΑΕΠ, σημειώνοντας αύξηση.

Τα φορολογικά έσοδα ανήλθαν σε 80,5 εκατ. Ευρώ, σημειώνοντας μείωση σε ποσοστό 2,98%, ενώ το δημόσιο χρέος προσέγγισε τα 6,2 δις ευρώ, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 35,5% του ΑΕΠ και καταγράφοντας αύξηση κατά 3,8%, σε σχέση με το 2019. Τα συναλλαγματικά αποθέματα ανήλθαν σε 7,11 εκατ. Ευρώ, έναντι 6,46 εκατ. Ευρώ για το 2019. Οι μισθοί σημείωσαν ελαφρά ονομαστική αύξηση, σε ποσοστό 1%

Η Συναλλαγματική ισοτιμία παραμένει σταθερή, κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών με 1 ευρώ να αντιστοιχεί σε 1,955 Βοσνιακά μάρκα. Το γεγονός αυτό θεωρείται θετικό για την διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών.

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ονομαστικό ΑΕΠ (εκ. USD)	16,210	16.910	18,169	19,793	20.106	19.867
Μεταβολή ΑΕΠ	3,1%	3,1%	3,2%	3,6%	2,8%	-4,6%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (USD)	4,584	4,808	5,181	5,651	5.741	5.762
Ανεργία	27,7%	25,4%	20,5%	18,4%	15,7%	18,4%
Πληθωρισμός	0,2	0,8	1,25	1,37	0,6	1,6
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	30,3	29,2	26,0	24,8	31,4	35,5
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-5,6%	-4,3%	-4,7%	-4,2%	-3,7%	-3,2%
Συναλλαγματική ισοτιμία προς Ευρώ	1,955 BAM	1,955 BAM	1,955 BAM	1,995 BAM	1,955 BAM	1,955 BAM
Βασικό επιτόκιο	3,58%	3,48%	3,92%	3,52%	3,26%	3,15%
Συναλλαγματικά διαθέσιμα Δις ευρώ	4,27	4,98	5,75	6,05	6,46	7,11

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία B-E, Κεντρική Τράπεζα B-E.

• Εξωτερικό εμπόριο

Κατά την διάρκεια του 2020 η συνολική αξία των εξαγωγών ανήλθε σε 5,38 δις ευρώ, καταγράφοντας μείωση σε ποσοστό -8,5% σε σχέση με το 2019. Η συνολική αξία των εισαγωγών ανήλθε σε 8,65 δις ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά -13,4% σε ετήσια βάση.

Το εμπορικό ισοζύγιο παρουσίασε έλλειμμα 3,26 δις ευρώ και το ποσοστό κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές ανήλθε σε 62,3%.

Η B-E εξάγει κυρίως ηλεκτρική ενέργεια, αλουμίνιο, ξυλεία και προϊόντα αυτής, μέρη και εξαρτήματα αυτοκινήτων, υποδήματα, άνθρακα, κατασκευές από σίδηρο και καλώδια.

Σημαντικότερες εισαγωγές σε αυτοκίνητα, πετρελαιοειδή, φάρμακα, δέρματα, δομικά υλικά.

Οι εξαγωγές από την B-E προς τις χώρες της E.E το 2020 ανήλθαν σε 3,9 δις ευρώ, σημειώνοντας μείωση σε ποσοστό 8,3%, σε σχέση με το 2019, ενώ οι εισαγωγές ανήλθαν σε 5,26 δις ευρώ, καταγράφοντας μείωση σε ποσοστό 13,9%. Ο δείκτης κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές ήταν

74,2%.

Οι εξαγωγές προς χώρες CEFTA ανήλθαν σε 861 ευρώ, καταγράφοντας μείωση σε ποσοστό 11,5, σε σχέση με το 2019, ενώ οι εισαγωγές ανήλθαν σε 1,09 δις ευρώ, μειωμένες κατά 11,3%. Ο δείκτης κάλυψης εισαγωγών-εξαγωγών ήταν 78,5%.

Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο ΒκΕ.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Εξαγωγές αγαθών δις ευρώ	4,59	4,81	5,65	6,08	6,05	5,38
Εισαγωγές αγαθών δις ευρώ	8,10	8,25	9,27	9,85	10,20	8,65
Εμπορικό ισοζύγιο δις ευρώ	-3,51	-3,44	-3,62	-3,77	-4,15	-3,27

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία της ΒκΕ.

- **Εμπόριο αγαθών.**

Κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών παρατηρήθηκε συνεχής ελαφρά ανοδική τάση των εξαγωγών, αλλά όχι και βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου που παρέμεινε σταθερά ελλειμματικό, λόγω της ανοδικής τάσης των εισαγωγών. Το 2020 η τάση αυτή αντιστράφηκε και κατεγράφη μείωση των εξαγωγών αλλά και των εισαγωγών και του ελλείμματος.

Οι αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στην παραγωγή βιομηχανικών αγαθών, η μειωμένη ανάπτυξη στην Ευρωζώνη που αποτελεί κύριο προορισμό των βοσνιακών εξαγωγών, και εσωτερικές πολιτικές έριδες συνέβαλαν στο αρνητικό αποτέλεσμα.

Πίνακας 3: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών ΒκΕ 2020 και η θέση της Ελλάδας.

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εξαγωγών. Εκ ευρώ.	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Γερμανία	836,2	15,5	-2,7%
2	Κροατία	746,5	12,24	-0,5%
3	Σερβία	712,3	11,37	+3,1%
4	Ιταλία	671,2	11,06	-3,8%
5	Αυστρία	561,4	9,25	+7,1%
6	Σλοβενία	541,9	8,95	-4,8%
7	Μαυροβούνιο	208,8	3,45	+1,7%
8	Τουρκία	150,0	2,47	-9,5%
9	Ουγγαρία	138,2	2,28	+5,6%
10	Ολλανδία	124,5	2,05	-7,3%

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία της ΒκΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ οι βοσνιακές εξαγωγές προς Ελλάδα για το 2020 ανήλθαν σε 13.778 εκ.. Ευρώ, έναντι 9,034 εκ. Ευρώ για το 2019, σημειώνοντας αύξηση σε ποσοστό 52,5%.

Πίνακας 4: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές ΒκΕ και η θέση της Ελλάδας.

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εισαγωγών Εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Γερμανία	1.063,9	12,2	-11,1%
2	Ιταλία	999,5	11,5	-9,8%
3	Σερβία	972,1	11,2	-11,9%
4	Κροατία	781,2	9,02	-24,7%
5	Κίνα	695,3	8,03	-6,5%
6	Τουρκία	459,8	5,30	-7,1%
7	Σλοβενία	431,2	4,98	-7,3%
8	Αυστρία	350,3	4,04	-5,5%
9	Πολωνία	260,6	3,01	-12,9%
10	Η.Π.Α	206,8	2,93	-40,2%

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία της ΒκΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Σ.Υ της ΒκΕ, οι ελληνικές εξαγωγές προς ανήλθαν σε 36,438 εκ. Ευρώ κατά την διάρκεια του 2020, έναντι 57,6 εκ. ευρώ κατά την διάρκεια του 2019, καταγράφοντας σημαντική μείωση σε ποσοστό -37,4%.

- Αλλοδαπές Επενδύσεις.**

Οι άμεσες αλλοδαπές επενδύσεις στην ΒκΕ , κατά την διάρκεια της χρονικής περιόδου 1994 – 31/12/2019 ανέρχονται σε 7,703 δις ευρώ.

Κυριότερες επενδύτριες χώρες για την αναφερόμενη χρονική περίοδο είναι η Αυστρία με 2,23 δις ευρώ, η Κροατία με 1,99 δις, η Σερβία με 1,63 δις, η Σλοβενία με 888 εκ. ευρώ, η Ολλανδία με 656, η Ρωσία με 652, η Γερμανία με 601,6, η Ιταλία με 527,2, το Η.Β με 487,9 και η Ελβετία με 374,4.

Πίνακας 5: Επενδύσεις προς την Βοσνία – Ερζεγοβίνη.

	2016	2017	2018	2019	2020
ΞΑΕ (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς) εκ. ευρώ	6,596	6,793	7,098	7,331	7,703

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα Βοσνίας - Ερζεγοβίνης

Σημαντικότεροι αλλοδαποί επενδυτές είναι οι επιχειρήσεις Arcelor Mittal, Asamer Baustoffe, Coca – Cola, Gazprom, Heidelberg Cement, Henkel, Intesa Sanpaolo Bank, Lactalis, MANN+HUMMEL, Meggle, Natron-Hyatt, PepsiCo, Raiffeisen Bank, Sberbank, UniCredit Bank, Veritas, Ziraatbank, Volkswagen κ.α.

- **Στοιχεία της οικονομίας των κρατιδίων / πολιτειών / επαρχιών (ή άλλη διοικητική διαίρεση της χώρας).**

Με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Republika Srpska ο ρυθμός μείωσης του ΑΕΠ ανήλθε σε -3,5%, κατά τη διάρκεια του 2020, ο πληθωρισμός κυμάνθηκε στο 1,9% και ο μέσος μηνιαίος μισθός προσέγγισε τα 490 ευρώ.

Οι εξαγωγές ανήλθαν σε 1,73 δις ευρώ, σημειώνοντας μείωση κατά -6,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και οι εισαγωγές σε 2,28 δις ευρώ, καταγράφοντας μείωση σε ποσοστό -6,5%.

Κύριοι εμπορικοί εταίροι είναι η Ιταλία, η Σερβία, η Κροατία, η Γερμανία, η Σλοβενία και η Αυστρία .

- **Οικονομικές προβλέψεις επόμενου έτους.**

Οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί προβλέπουν ανάκαμψη της βοσνιακής οικονομίας για το 2021 και ανάπτυξη σε ποσοστό μεταξύ 2,8 – 3%.

- **Οικονομικές σχέσεις Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.**

- **Σχέσεις με ΠΟΕ.**

Η χώρα βρίσκεται στο τελικό στάδιο προ της ένταξής της στον ΠΟΕ. Υπέβαλε αίτηση ένταξης το 1999, παρουσίασε το σχετικό υπόμνημά της για εμπορικά ζητήματα το 2002 και έκτοτε διατηρεί καθεστώς «παρατηρητή» (observer status) στον Οργανισμό. Η χώρα έχει ολοκληρώσει διμερείς διαπραγματεύσεις με τα περισσότερα μέλη του οργανισμού και απομένει ως μοναδική εκκρεμότητα η ολοκλήρωση των διμερών διαπραγματεύσεων με την Ρωσία.

Η απόφαση της Ρωσίας να άρει τις αντιρρήσεις της συνδέεται με την υιοθέτηση της νομοθεσίας « Περί ποιότητας εισαγομένων υγρών καυσίμων ». Σημειώνεται ότι η χώρα αποτελεί τον κύριο εξαγωγέα πετρελαιοειδών και φυσικού αερίου στην ΒκΕ.

- **Σχέσεις με Ευρωπαϊκή Ένωση, Δ.Ν.Τ και Παγκόσμια Τράπεζα.**

Η ΒκΕ πρόκειται να λάβει 250 εκατ. ευρώ σε μακρο-οικονομική ενίσχυση από την Ε.Ε, για αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού, σε δύο ισοδύναμες δόσεις των 125 εκατ.

Η πρώτη δόση εκτιμάται ότι θα εκταμιευθεί στα μέσα Ιουλίου 2021. Η δεύτερη θα χορηγηθεί, εφόσον διαπιστωθεί η συμμόρφωση της χώρας με τους όρους της υλοποίησης οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων.

Οι βοσνιακές αρχές πρέπει να παρουσιάσουν συμπληρωματικές διευκρινίσεις και πρόγραμμα εργασιών για την συμμόρφωση με το σχέδιο δράσης 66 σημείων που συμφωνήθηκε τον Φεβρουάριο του 2020.

Το Δ.Ν.Τ. εκταμίευσε τον Απρίλιο του 2020 δάνειο ύψους 330 εκατ. Ευρώ, προς αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών στο ισοζύγιο πληρωμών από την πανδημία του κορωνοϊού και στήριξη του συστήματος υγείας. Ποσοστό 61,5% κατανέμεται στα 10 καντόνια της Ομοσπονδίας ΒκΕ, 37,5% στην Republika Srpska και 1% στην περιοχή Brcko.

Η Παγκόσμια Τράπεζα χορήγησε δάνειο 36,3 εκατ. Δολαρίων Η.Π.Α για την ενίσχυση του συστήματος υγείας, 21,2 εκατ προς την Ομοσπονδία ΒκΕ και 14,1 προς την RS.

- **Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις.**

Η Βοσνία – Ερζεγοβίνη είναι μέλος της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου (CEFTA).

Οι συμμετέχουσες χώρες έχουν συμφωνήσει να δώσουν προτεραιότητα στην διευκόλυνση του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, την προσέλκυση επενδύσεων και την διαφάνεια.

Φιλοξενεί επίσης την έδρα του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC).

- **Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών.**

Η ΒκΕ συμμετέχει στην κινεζική πρωτοβουλία Balkan Silk Road που συνδέει το Πεκίνο με τις πρωτεύουσες των Βαλκανικών χωρών.

- **Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.**

- **Διμερές εμπόριο**

- **Εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών.**

Πίνακας 13: Ελληνικές εξαγωγές στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη /κυριότερα προϊόντα.

Οι ελληνικές εξαγωγές προς την Βοσνία – Ερζεγοβίνη, κατά την διάρκεια του 2020, ανήλθαν σε 36,438 εκ. Ευρώ, σημειώνοντας σημαντική μείωση σε ποσοστό 37,4%. Κυριότερος λόγος της μείωσης είναι η αδυναμία πραγματοποίησης οδικών μεταφορών, λόγω της πανδημίας COVID19 και η μη πραγματοποίηση εξαγωγών αλουμινίου και προϊόντων αυτού.

Τα κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα της χώρας μας προς την Βοσνία και Ερζεγοβίνη είναι τα εξής: Είδη διασκέδασης, εσπεριδοειδή και φρούτα, πλαστικές ύλες, ράβδοι από αργίλιο, χρώματα, φάρμακα, παρασκευάσματα διατροφής κ.λ.π

Πίνακας 7. ΟΙ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (πηγή ΕΛΣΤΑΤ)

4ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2016	2017	2018		2019		2020		Μεταβολή στην αξία
	Αξία εκ. ευρώ	Αξία εκ. ευρώ	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Αξία εκ. ευρώ		
9505-Είδη διασκέδασης	2,76	3,64	3,64	3,4%	5,58	8,7%	4,79	12,5%	-14,2%
3903-Πλαστικές ύλες	6,34	5,64	5,64	7,9%	2,64	4,1%	3,46	9,5%	+23,7%
7604-Ράβδοι από αργίλιο	3,01	3,28	3,28	3,8%	3,70	5,7%	3,41	9,4%	-8%
0805-Εσπεριδοειδή	2,56	2,45	2,45	3,2%	3,01	4,7%	3,24	9,1%	+7,1%
2818-Αλουμίνιο και τα προϊόντα αλουμινίου	45,3	60,7	60,7	56,6%	27,4	42,7%	-	-	-

Ελληνικές εισαγωγές από τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη – κυριότερα προϊόντα.

Οι βοσνιακές εξαγωγές κατά την διάρκεια του 2020 ανήλθαν σε 13.778 εκ. Ευρώ, σημειώνοντας αύξηση σε ποσοστό 52,5%. Τα κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα της ΒκΕ προς την χώρα μας είναι τα ακόλουθα: Ηλεκτρική ενέργεια, ξυλεία, απορρίμματα και θραύσματα από χαλκό, χαρτί και χαρτόνια, θρυαλλίδες ασφαλείας και είδη ανάφλεξης, χημικά προϊόντα, κλπ

Πίνακας 8: Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από τη Βοσνία – Ερζεγοβίνη.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Αφίξεις από την ΒκΕ στην Ελλάδα	22.000	25.000	30.000	40.000	45.000	70.000
Ποσοστό στο σύνολο των αφίξεων	-	-	-	-	-	-
Μεταβολή	10%	12%	16,7%	25%	11,2%	35,8%

Τα ανωτέρω στοιχεία αποτελούν εκτιμήσεις, με βάση στοιχεία του Βοσνιακού Οργανισμού Τουρισμού. Από το έτος 2011 έχουν καταργηθεί οι τουριστικές θεωρήσεις για αφίξεις στην Ελλάδα.

Η AEGEAN AIRLINES πραγματοποίησε απευθείας τακτικές πτήσεις μεταξύ Αθηνών και Σαράγεβο κατά την θερινή περίοδο του 2019 και το γεγονός αυτό συνέβαλε αποφασιστικά στην αύξηση του τουριστικού ρεύματος. Το 2020 ακυρώθηκαν λόγω πανδημίας.

Την θερινή περίοδο του 2019 πραγματοποιήθηκαν επίσης πτήσεις τσάρτερ, σε δεκαπενθήμερη βάση, από την πόλη της Banja Luka. Ακυρώθηκαν επίσης το 2020.

- **Άμεσες επενδύσεις.**
- **Επενδύσεις της Ελλάδας στη ΒκΕ.**

Η ελληνική επενδυτική παρουσία στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη είναι περιορισμένη. Περίπου 15 ελληνικές εταιρείες, με σημαντικότερες την εταιρεία εμφιαλώσεων “Coca-Cola Hellenic Beverages Bosnia and Herzegovina d.o.o. Sarajevo”, την εταιρεία αλουμινίου ALUMIL (Alpro a.d. Vlasenica) και την εταιρεία επεξεργασίας ξυλείας «Κολλίγας» (Koligas Company d.o.o. Srbac, Maria Parket d.o.o. Srbac), δραστηριοποιούνται στην αγορά της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης.

Σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας για την Προώθηση των Ξένων Επενδύσεων (FIPA) της ΒκΕ, το ύψος του συνόλου των ελληνικών επενδύσεων από τον Μάιο 1994 έως τον Δεκέμβριο του 2020 είναι 4,2 εκατ. BAM (περίπου 2,2 εκατ. ευρώ).

- **Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – ΒκΕ.**

Στις 18-19 Σεπτεμβρίου 2014, συνεκλήθη στο Σεράγεβο η 1^η **Μικτή Επιτροπή Οδικών Μεταφορών Ελλάδος-ΒκΕ**. Οι δύο αντιπροσωπείες συζήτησαν εκκρεμή ζητήματα διμερών εμπορευματικών και επιβατηγών μεταφορών και υπεγράφη σχετικό κείμενο Πρωτοκόλλου.

Εκκρεμεί η διοργάνωση της 1^{ης} Μικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Οικονομικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας, δεδομένου ότι η οικεία συμφωνία έχει πλέον τεθεί σε ισχύ (16.10.2009)

Η Διμερής Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ) που υπεγράφη στις 23.07.2007 κυρώθηκε από την ελληνική πλευρά (04.09.2009) και από την βοσνιακή (12.07.2012). Σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 1 της εν λόγω Σύμβασης, αυτή τίθεται σε ισχύ από την 12.07.2012 και οι διατάξεις της, σύμφωνα με την παρ. 2 του ιδίου άρθρου, εφαρμόζονται από την 1^η Ιανουαρίου του 2013. Η εφαρμογή της Διμερούς ΣΑΔΦ οπωσδήποτε αποτελεί κίνητρο για την περαιτέρω ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών.

Στις 16-17 Μαρτίου 2016, πραγματοποιήθηκε στο Σεράγεβο, αντί της 1^{ης} Μ.Δ.Ε. Ελλάδος-ΒΚΕ, υψηλόβαθμη συνάντηση των Συμπροέδρων της Μ.Δ.Ε. Ελλάδος-ΒΚΕ (πλαisiωμένων από oligομελείς αποστολές υψηλόβαθμων αξιωματούχων από Υπουργεία), του Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Δ. Μάρδα και του Υπουργού Εξωτερικού Εμπορίου και Οικονομικών Σχέσεων της ΒΚΕ κ. Μ. Šarović. Οι δύο χώρες εκδήλωσαν την αποφασιστικότητά τους να προωθήσουν την συνεργασία σε τομείς με ιδιαίτερες προοπτικές αμοιβαίας ανάπτυξης, όπως ο αγροτικός τομέας, ο τομέας της ενέργειας, της συνεργασίας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και του τουρισμού.

Εκτιμάται ότι υφίστανται σημαντικά περιθώρια βελτίωσης των διμερών εμπορικών ροών και πραγματοποίησης κοινών δράσεων, όπως η δημιουργία κοινοπραξιών για την εκτέλεση (κατασκευαστικών) έργων, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, η διοργάνωση επιχειρηματικών αποστολών και η συμμετοχή σε Διεθνείς Εμπορικές Εκθέσεις. Στο τέλος της συνάντησης, υπεγράφησαν Συμπεφωνημένα Πρακτικά (Agreed Minutes) μαζί με Σχέδιο Δράσης (Action Plan).

• 3. Συμπεράσματα – προτάσεις

• 3.1 Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών.

Πίνακας 9: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών.

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
1.	ΤΡΟΦΙΜΑ	Πολύ καλό όνομα στην αγορά για την ποιότητα των ελληνικών προϊόντων. Ειδικότερα νωπά φρούτα, ελαιόλαδο και ελιές, συσκευασμένα τρόφιμα.
2.	ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ-ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟΣ	Προγραμματισμός μεγάλων έργων υποδομής στην ΒΚΕ τα επόμενα χρόνια, με διεθνή χρηματοδότηση (οδικές, ενεργειακές-περιβαλλοντικές υποδομές, τουριστικές εγκαταστάσεις)
3.	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	Εκφρασμένη προτεραιότητα του συνόλου των βοσνιακών αρχών για εισαγωγή των νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας.
4.	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	Έντονο ενδιαφέρον για ελληνικούς προορισμούς αναμένεται να εκδηλωθεί στο εγγύς μέλλον.

- **3.2 Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας. (Μόλις οι συνθήκες επιτρέψουν).**

1. Διοργάνωση, με την αρωγή και οργανωτική υποστήριξη του Υπουργείου Εξωτερικών και του Γραφείου ΟΕΥ, διαδικτυακών συναντήσεων b2b, σε συνεργασία με επιχειρηματικούς φορείς της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης και αργότερα επιχειρηματικών αποστολών.

2. Ενθάρρυνση συμμετοχής ελληνικών επιχειρήσεων σε μεγάλες κλαδικές Εκθέσεις στην ΒκΕ.

3. Προσέλκυση συμμετοχής Βοσνίων επιχειρηματιών στις εκδηλώσεις των εκθεσιακών Οργανισμών ΔΕΘ και HELEXPO, στο πλαίσιο του προγράμματος προσέλκυσης και φιλοξενίας εμπορικών επισκεπτών, **Hosted Buyers Program.**

- **3.3 Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου.**

Στενότερη συνεργασία μεταξύ Υπουργείων και κρατικών φορέων, με βάση το action plan που έχει συμφωνηθεί, δεδομένου ότι στην ΒκΕ η οικονομία ρυθμίζεται ακόμα σε μεγάλο βαθμό από τους κρατικούς φορείς.

Συνεργασίες ενδείκνυται να ενισχυθούν μεταξύ επιχειρηματικών φορέων και ειδικότερα, για την περίπτωση της ΒκΕ Επιμελητηρίων, μέσω της υπογραφής Μνημονίων Συνεργασίας.

- **Παράρτημα**

- **Χρήσιμες διευθύνσεις.**

BiH Foreign Investment Promotion Agency

Website: www.fipa.gov.ba

BiH Central Bank

Website: www.cbbh.gov.ba

Council of Ministers

Website: www.vijeceministara.gov.ba

BiH Ministry of Foreign Trade & Economic Relations

Website: www.mvteo.gov.ba

BiH Ministry of Foreign Affairs

Website: www.mvp.gov.ba/index_eng.htm

BiH Ministry of Transport and Communication

Website: www.mkt.gov.ba

BiH Ministry of Finance and Treasury

Website: www.mft.gov.ba

BiH Ministry of Civil Affairs

Website: www.mcp.gov.ba

BiH Agency for Medicines and Medical Devices

Website: www.almbih.gov.ba

BiH Foreign Trade Chamber

Website: www.komorabih.ba

BiH Institute for Intellectual Property Rights

Website: www.ipr.gov.ba

BiH Indirect Taxation Administration (Customs Office)

Website: www.uino.gov.ba

BiH Communications Regulatory Agency

Website: www.cra.ba/

Chamber of Economy of the Federation of BiH

Website: www.kfbih.com

Chamber of Commerce and Industry of Republika Srpska

Website: www.komorars.ba

Government of the Federation of BiH

Website: www.fbihvlada.gov.ba

Government of Republika Srpska

Website: www.vladars.net

BiH Directorate for European Integration

Website: www.dei.gov.ba

BiH Agency for Statistics

Website: www.bhas.ba

BiH Public Procurement Agency-Procurement Review Body

Website: <http://www.javnenabavke.ba/>

BiH Commission for Concessions

Website: <http://www.koncesijebih.ba/>

BiH Veterinary Office

Website: <http://www.vet.gov.ba/>

European Bank for Reconstruction and Development

Website: www.ebrd.com

European Investment Bank (EIB)

Website: <http://www.eib.org>

World Bank

Website: www.worldbank.ba